

DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-78-12>

УДК 314.7

МІГРАЦІЯ ПІД ЧАС ВОЄННОГО СТАНУ: ПЕРСПЕКТИВИ ТА ВИКЛИКИ. ЕКОНОМІЧНИЙ АСПЕКТ

MIGRATION DURING MARTIAL LAW: PROSPECTS AND CHALLENGES. ECONOMIC ASPECT

Балабуха Катерина Євгенівнакандидат наук з державного управління, доцент,
Класичний приватний університет
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-2105-8167>**Пенчук Владислав Олегович**аспірант,
Класичний приватний університет
ORCID: <https://orcid.org/0009-0005-5074-3659>**Balabukha Kateryna, Penchuk Vladyslav**
Classical Private University

Стаття узагальнює економічні наслідки міграції під час воєнного стану. Зареєстровано близько 4,9 млн ВПО, з них 3,6 млн після лютого 2022 і 1,4 млн раніше. Близько 70% перемістилися між областями, а дві третини перебувають у статусі внутрішнього переміщення понад два роки. Втрати роботи, подорожчання житла й комунальних послуг та вичерпання заощаджень штовхають до стратегій, що погіршують якість життя, лише 7% безробітних ВПО зверталися до центрів зайнятості. Безробіття перевищило 25% у 2022 і знизилося до $\approx 11,5\%$ на початку 2025, мобілізація й міграція спричинили дефіцит кадрів. Пошкоджено або зруйновано близько 2 млн осель, орендна витратність висока, наявні ризики виселення. Оціночно 4,1 млн уже повернулися, 37% – до прифронтових районів; за кордоном залишаються близько 6,9 млн біженців. Пріоритети – активні програми зайнятості, розширення догляду за дітьми, краще регулювання оренди та іпотечні інструменти для підтримки зайнятості, житла і повернень.

Ключові слова: міграція, попит, пропозиція, ринок праці, домогосподарства, соцзахист, фінансовий ринок, місцеві фінанси.

The article analyses how wartime mobility in Ukraine affects labour markets, household incomes, housing, and social protection, and maps policy levers that can mitigate losses and enable recovery. By February 2025, about 4.9 million internally displaced persons (IDPs) were registered; roughly 70% moved across oblast borders and about two-thirds remained displaced for over two years, signalling protracted displacement. Displaced households face job losses, depleted savings, and rising housing and utility costs, often resorting to lower-quality rentals and informal contracts with eviction risks. Labour market conditions deteriorated sharply in 2022 (unemployment $>25\%$) but improved to $\approx 11.5\%$ by early 2025, while mobilisation and large internal/external movements tightened labour supply, accelerated wage growth, increased female participation, and exposed skill mismatches. Housing damage is extensive (≈ 2 million dwellings affected), with high rent burdens among IDP tenants. Return flows are sizeable: an estimated ≈ 4.1 million people have returned, including many to frontline communities with constrained access to services. External displacement remains large, with millions protected abroad; return intentions hinge on security, housing, and income prospects. Poor working conditions, including long hours, safety gaps, and weak labour protections, further deter return and formal employment. The study draws on and consolidates official statistics with recent humanitarian and economic monitoring, combining IDP registry data and survey-based measures of displacement, mobility, and return. Descriptive indicators track durations, interregional movements, and return rates; comparative regional reading links displacement pressure to labour and housing outcomes. Policy priorities include scaling active labour market measures with targeted upskilling and digital access (including for those abroad), expanding childcare to raise female employment, strengthening tenant protection and simple rental contracts, and deploying rental subsidies, social housing, and calibrated mortgage tools for priority groups. Coordinating employment and housing policies with reconstruction plans can lower displacement costs, support jobs and incomes, facilitate safe voluntary returns, and stabilise local economies in both host and origin regions.

Keywords: migration, demand, supply, labor market, households, social security, financial market, local finances.

Постановка проблеми. Міграція під час воєнного стану – це не лише гуманітарний аспект, а й вагомий економічний фактор, що змінює ринок праці, структуру доходів домогосподарств, попит на житло та навантаження на систему соцзахисту. Внутрішнє переміщення формує тривалі хвилі мобільності, міжобласні переїзди перерозподіляють робочу силу та платоспроможний попит, приймаючи регіони стикаються з дефіцитом житла і зростанням витрат на послуги, у вихідних регіонах скорочуються зайнятість і податкові надходження. На зовнішню міграцію впливають безпекові ризики, гендерні обмеження та можливості інтеграції, що визначає наміри повернення і майбутні траєкторії відновлення. Доступні джерела подають фрагменти даних, проте бракує узгодженого аналізу економічних каналів впливу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

У науковому просторі сьогодення представлено значну кількість досліджень, спрямованих на оцінку міграційних даних в Україні. Так у дослідженні К. Ash (2025) [1] подається емпіричний аналіз масштабів внутрішнього переміщення населення України та повернень після вторгнення 2022 року. На основі опитування, проведеного у травні–червні 2022 року, визначено, що близько 5 млн осіб стали внутрішньо переміщеними особами, а ще майже стільки ж виїхали за кордон. Автор виявляє, що ВПО частіше мали вищий рівень освіти й рідше відповідали російською, тоді як повернення було більш імовірним серед молодших і освіченіших респондентів, які позитивно ставилися до чинного президента та схилилися до сильнішого президентського правління. Показано, що класичні чинники міграції, як-от дохід і соціальні мережі, мали менш виражений ефект порівняно з політичними уподобаннями та мовною самоідентифікацією. Автор підкреслює, що процеси переміщення й повернення під час швидкої міжнародної інтервенції складніші, ніж у випадках тривалих громадянських конфліктів, і потребують врахування як економічних, так і політичних детермінант.

В роботі О. Черьомухіна (2024) [2] проведено детальний аналіз змін на ринку праці України під впливом повномасштабної війни. Автор показує, що війна спричинила масову міграцію працездатного населення, різке скорочення вакансій майже на половину, падіння заробітних плат від чверті до половини та зростання рівня бідності до майже чверті населення. Підкреслюється дисбаланс між

пропозицією і попитом на робочу силу коли на одну вакансію влітку 2022 року претендувало тринадцять осіб і лише наприкінці року цей показник знизився до одинадцяти а на початок травня 2023 року до трьох осіб. У роботі виділено головні завдання для відновлення ринку праці серед яких захист найуразливіших категорій населення, швидкі програми перекваліфікації, залучення кваліфікованих мігрантів, розвиток віддалених форм роботи та створення стимулів для роботодавців до швидкого працевлаштування. Автор робить висновок що адаптивна політика держави та партнерство з бізнесом і освітніми інституціями є ключовими для стабілізації ситуації і забезпечення стійкого економічного відновлення.

В дослідженні О. Куцало (2025) [3] подано цілісний кількісно-просторовий огляд забезпечення житлом внутрішньо переміщених осіб в Україні з акцентом на регіональні відмінності та реальні спроможності громад. Автор оцінює потребу на рівні близько пів мільйона житлових одиниць і фіксує критичний розрив між попитом і наявним соціальним та тимчасовим фондом, що покриває менше одного відсотка потреби. Найвищий попит зосереджено у Харківській області, місті Києві та Київській області, тоді як найбільший потенціал для перепрофілювання приміщень простежується у Тернопільській, Вінницькій та Чернівецькій областях. Запропоновано інтегральний Індекс забезпечення соціальним житлом та п'ятирівневу типологію регіонів від критичного дефіциту до відносної стабільності, що дає змогу застосовувати диференційовані підходи до програм житлового забезпечення. Методологія спирається на статистичне моделювання, картографічний аналіз і класифікацію, а також поєднання перепрофілювання будівель, нового будівництва і соціальної оренди як практичну відповідь на дефіцит, при цьому обсяги інвестицій оцінено у десятки мільярдів євро. Робота формує науково обґрунтовані рекомендації для державної та місцевої політики і окреслює інструменти пріоритезації підтримки з урахуванням реальних регіональних можливостей.

В дослідженні Г. Міщук, Н. Самолюк, В. Кроль та Л. Васа (2024) [4] проаналізували рівень соціальної інтеграції внутрішньо переміщених осіб в Україні. Автори вказують що найвищі показники спостерігаються за соціально-психологічним та політико-релігійним виміром тоді як найнижчими залишаються участь у житті громади та ухваленні рішень. Населення

громад оцінює інтегрованість ВПО нижче ніж самі переселенці що свідчить про соціальну дистанцію. У роботі підкреслюється потреба розширення участі ВПО у місцевому врядуванні програмах розвитку та громадських організаціях для кращої інтеграції.

Проте, незважаючи на значний масив праць, поєднання міграційних даних з регіональною зайнятістю, житлом і бюджетами громад, а також проспективної оцінки ефективності запропонованих економічних політик повернення та інтеграції залишається відкритим.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою роботи є побудова цілісної аналітичної моделі оцінювання міграції під час воєнного стану, яка інтегрує розрізнені показники у єдину схему та пояснює, як переміщення, повернення і зовнішня міграція впливають на місцеві економіки й державні фінанси, а також пропонує практичні механізми державної підтримки. Треба зібрати й узгодити свіжі емпіричні дані, описати тривалість переміщення і масштаби повернень зареєстрованих ВПО, поєднати міграційні процеси з динамікою зайнятості, доходів і витрат на житло, побудувати економічну карту впливу на ринки праці та місцеві бюджети, сформувані і окреслити інструментарій для реалізації рішень на рівні уряду – активні програми на ринку праці, розширення послуг догляду за дітьми, розвиток орендного і соціального житла, механізми, що зменшують витрати переміщення і підтримують безпечні та добровільні повернення.

Викладення основного матеріалу дослідження. З моменту початку великомасштабного вторгнення росії в Україну у лютому 2022 року, понад 10 мільйонів людей було переміщено або всередині України, або за її межами. Станом на лютий 2025 року в Україні було близько 4,9 млн зареєстрованих внутрішніх переміщених осіб (ВПО). З них 3,6 мільйона офіційно зареєстрованих внутрішніх переселенців після лютого 2022 року, та до 1,4 мільйонів ВПО, зареєстрованих до лютого 2022 року. Майже половина офіційно зареєстрованих ВПО в Україні – працездатного віку, близько 21% – діти та 28% – особи 60 років і старші. Близько 60% ВПО – жінки [5].

З усіх 4,9 мільйону ВПО, найбільша концентрація припадає на Дніпропетровську, Харківську, місто Київ та Київську область. Близько 70% переміщено за межі своєї області, причому зі збільшенням терміну переміщення

зростає частка міжобласних переїздів. Це посилює регіональні дисбаланси через те що в областях, що приймають ВПО, зростає навантаження на ринок праці, житловий фонд і соціальні послуги, тоді як у первинних областях скорочуються зайнятість і податкові надходження [6].

Дві третини ВПО мають стан внутрішньо переміщеної особи понад два роки, тоді як 79% понад рік. Таке затяжне переміщення, посилює економічні труднощі [7]. Багато внутрішньо переміщених людей втратили роботу, вичерпали заощадження і стикаються зі зростанням вартості життя, особливо оренди та комунальних послуг. Такі обставини призвели до вимушених способів виживання, таких як проживання в житлі нижче за стандарти (суттєві пошкодження конструкцій, даху чи вікон, відсутність стабільного тепла, електрики, води чи санітарії, перенаселеність або брак приватності, та інше) або продаж активів [8].

Тому ВПО можуть і надалі переселятися між громадами та областями, коли базові потреби не забезпечені, що у свою чергу поглиблює дефіцит робочої сили, як потенційної та наявної. Лише 7% безробітних ВПО зверталися до центрів зайнятості 2024-го року. Додаткові причини – обмежена інфраструктура регіонів, вузький ринок вакансій та небажання до перенавчання.

Шоки та дисбаланси на ринку праці негативно впливають на більшу кількість домогосподарств особливо у нижній частині розподілу. Для домогосподарств із низькими доходами пенсійні та трудові доходи є найбільшими джерелами доходів домогосподарства. Але, на відміну пенсій, які залишалися відносно надійним і стабільним джерелом доходу, трудові доходи істотно знизилися.

Військова мобілізація та масове переміщення українців зробили пошук працівників одним із ключових обмежень економічної активності, одночасно зі зростанням безробіття та бідності, посиливши довгострокові виклики старіння та еміграції населення. Спочатку безробіття підвищилося до 25+% у 2022 році, чому сприяли структурні невідповідності, спричинені масштабною міграцією та окупацією за неоднорідної регіональної виробничої структури. Наразі ситуація стабілізується, і безробіття вже знизилося до 11,5% на початок 2025 року [9].

Мобілізація понад мільйона осіб та внутрішнє/зовнішнє переміщення 30% населення працездатного віку, а також попит із оборонно-критичних секторів (ІТ, будівництво)

породили гостру нестачу кадрів та швидке зростання зарплат, що залучило більше жінок до робочої сили [10]. Це посилює гендерні дисбаланси на ринку праці – чоловіки уникають формальної зайнятості через ризики мобілізації, тоді як гендерні норми, як і раніше, визначають професійний вибір. У січні 2025 року зареєстроване безробіття зросло вперше з початку вторгнення, виключно за рахунок жінок (+6,8%), тоді як чоловіче безробіття знизилось (-19%). Жінки стали помітно активнішими, їхня частка серед клієнтів центрів зайнятості зросла з 55,5% у січні 2021-го до 80,4% у січні 2025-го, а участь у навчанні – більш ніж у 5 разів частіше, ніж у чоловіків.

Посилення активної політики на ринку праці, зіставлення вакансій та здобувачів, освіти та навчання, включаючи перепідготовку в системі професійної та загальної освіти, допоможе ще краще вирішувати проблему нестачі робочої сили. Державна служба зайнятості недофінансована і стикається з нестачею кейс-менеджерів, через те, що багато претендентів і підприємств вважають процедури витратними за часом і неефективними. У 2023 року Державна служба зайнятості обслужила близько 660 000 претендентів, з яких близько 295 000 працевлаштувалися. У відповідь на істотні зміни у структурі попиту на працю, викликані війною, уряд вже впровадив низку заходів, включаючи субсидії на зайнятість для окремих груп та ваучери на навчання [11]. Проте витрати на політику ринку праці, як і раніше, значно нижчі, ніж у країнах ОЕСР (0,4% ВВП проти 0,7% в ОЕСР). Забезпечення доступу до послуг державної служби зайнятості також за межами України підтримало б повернення зовні переміщених працівників, а цифрова форма надання послуг допоможе знизити витрати та покращити результати [12].

Другою важливою проблемою є житло. Оціночно 2 мільйони одиниць житла, або 10% загального житлового фонду України, було пошкоджено або зруйновано, переважно в Донецькій, Харківській, Херсонській, Луганській та Запорізькій областях, залишивши 3 мільйони осіб у пошкоджених будинках на момент оцінки та 31% переміщених осіб в умовах неадекватного житла [13]. Згідно з опитуванням ВПО, 32% з них орендують квартири, ціни на які за м² зросли на 20% у 2023–2024 роках. Крім того, частка оголошень без вказівки ціни збільшилася, а також зросли витрати на комунальні послуги та утримання

квартири. Понад 54% орендарів витрачали більше половини своїх доходів на житлові витрати, 37% орендарів-ВПО не мали формальних договорів оренди, майже 20% ВПО пережили виселення порівняно з 16% серед загальною кількістю орендарів.

Більше половини ВПО а саме 54% повідомили, що їхні домогосподарства поклалися на гуманітарну допомогу. Внаслідок цього, соціальна допомога розширилася з 8,27 млн одержувачів у 2021 році до приблизно 8,9 млн у 2024 році. З урахуванням скорочення чисельності населення за ці роки частка населення, що отримує доходи від соцдопомоги, у 2024 році значно вища, ніж у 2021, 28,6% проти 22,4%. На піку допомога внутрішньо переміщеним особам досягала в середньому 2,6 млн одержувачів на місяць у 2023 році. Програма житлово-комунальних субсидій, що субсидує енерговитрати мало-забезпечених домогосподарств, також охопила понад 1 млн домогосподарств. Незважаючи на розширення системи соцзахисту, величина виплат соцдопомоги з розрахунку на домогосподарство в середньому залишається невеликим джерелом доходу. У зв'язку з наслідками поточної ситуації формуються ширші групи вразливого населення, а бідність залишається підвищеною, що обумовлює потребу в більш ефективній роботі системи соціального захисту.

Попри розширення соцзахисту, рішення домогосподарств про переміщення визначалися насамперед роботою, житлом і безпекою, тому найбільша хвиля повернень відбулася навесні–влітку 2022 року, а далі їхній масштаб зменшився й набув хвилеподібного/сезонного характеру (короткі візити, маятникові поїздки), у 2024 році фіксувалися навіть періоди чистих відтоків [14].

Оцінюється, що в Україні вже 4,1 млн повернулися як серед внутрішньо так і зовні переміщених. Основними областями повернення були місто Київ, де проживали 23% тих, хто повернувся, Харківська (15%) та Київська (14%) області. Більше третини тих, хто повернувся (37%; 1 549 000 осіб) повернулися до прифронтових районів. Ці повернення в основному відбувалися з областей, які самі по собі близькі до лінії фронту: Харківська (16%), Дніпропетровська (12%), Полтавська (9%), Миколаївська (7%) та Чернігівська (5%) області. Повернення до прифронтових районів стабільно становили приблизно 40% усіх повернень за червень 2024 року по квітень 2025 року.

Майже половина всіх повернувшись (48%; 1 971 000 осіб) повернулися з іншої області всередині країни (міжобластні повернення), тоді як трохи більше чверті (26%; 1 084 000 осіб) востаннє були переміщені всередині своїх областей походження (внутрішньообластні повернення). Додатково 26% тих, хто повернувся (1 068 000 осіб), повернулися безпосередньо з-за кордону, з яких 86% – з країн Європейського союзу, найчастіше з Польщі (383 000 тих, хто повернувся), Німеччини (167 000) та Чеської Республіки (56 000).

Загалом, ті, що повернулися, повідомляли про рівні доступу до товарів і послуг, порівнянних з рівнями непереміщеного населення: 75% тих, хто повернувся, повідомили про недостатній доступ принаймні до одного товару або послуги порівняно з 73% непереміщених. Серед обох груп найвищі рівні дефіциту доступу повідомлялися в прифронтових районах, де 80% тих, що повернулися і 79% непереміщених, повідомили принаймні про один дефіцит.

Крім внутрішньої міграції, що перерозподіляє навантаження між регіонами та ринками праці, на економіку України істотно впливає і зовнішнє переміщення. Виїзд частини працездатного населення знижує пропозицію праці всередині країни, змінює структуру навичок та доходів домогосподарств, а наміри повернення формують майбутні траєкторії зайнятості, споживання та попиту на житло.

Близько 6,9 млн біженців з України зареєстровано у всьому світі, з них 6,3 млн наразі розміщено в Європі. Біженці продовжують робити короткострокові поїздки в Україну, головним чином для відвідування членів сім'ї, тоді як опитування намірів УВКБ ООН вказують, що покращення ситуації з безпекою, як і раніше, є найважливішою передумовою для масштабних повернень біженців.

Відмінною характеристикою зовні переміщених українців є гендерний розподіл. Військовий стан, який діє з 24 лютого 2022 року, заборонив більшості дорослих чоловіків віком від 18 до 60 років залишати країну, тому потоки біженців з України складаються здебільшого з жінок, дітей та, меншою мірою, людей похилого віку. Практично в усіх країнах прийому зовнішньо переміщених осіб щонайменше 70% дорослих – жінки, і в середньому близько третіх українських біженців – неповнолітні, тоді як лише близько 4–6% – особи віком 65 років і старше.

Тенденції зайнятості серед переміщених українців у країнах прийому зовнішньо переміщених осіб можуть не повною мірою відображати їхній профіль навичок. Незважаючи на більш високий, ніж у середньому рівень освіти, значна частина робочих можливостей була зосереджена на низькокваліфікованих посадах. Невідповідність навичок також поширена, що призводить до недовикористання та потенційного погіршення їх наявного людського капіталу.

Доступ до зайнятості для зовнішніх біженців, залежить від країни, та коливається між 41% та 77%, проте поширена неповна зайнятість, яка часто потребує вимушених стратегій виживання для покриття базових потреб [15]. При цьому зберігаються невідповідність навичок та дефіцит гідних робочих місць, обмежені опції догляду за дітьми, невизнання кваліфікацій та ін. Більшість біженців з України мають намір повернутись у довгостроковій перспективі, але безпекова ситуація заважає багатьом зробити це зараз.

Поліпшення умов праці, захист інтересів працівників та оновлення трудового кодексу є дуже важливим для підвищення зайнятості та продуктивності. Погані умови праці це, зокрема бойових дій, один із ключових факторів, що стримують повернення тих, хто виїхав. Висока інтенсивність праці, тривалий робочий час, брак засобів індивідуального захисту та слабка система охорони праці підбивають привабливість робочих місць. Сучасні цифрові інструменти управління та участь соціальних партнерів допоможуть покращити умови, що, у свою чергу, підтримає повернення та утримання працівників.

Розширення доступу до послуг з догляду за дітьми та стимулювання гнучких форм зайнятості сприятимуть зайнятості жінок у цивільних/адміністративних секторах, полегшать повернення жінок, які зараз перебувають за кордоном і яких, як було сказано, більшість серед зовні переміщених.

Найкраще регулювання ринку оренди (наприклад, шляхом посилення захисту прав наймачів та полегшення договірних відносин), розвиток іпотечного ринку (включаючи гарантії та субсидування ставок для пріоритетних груп) та поліпшення доступу до житла – включаючи субсидії на оренду та соціальне житло для вразливих груп – підтримають повернення зовні переміщених, а також утримання працівників у регіонах із кадровим дефіцитом.

Висновки. У роботі узагальнено економічні механізми впливу міграції під час

воєнного стану на зайнятість, доходи домогосподарств, житло та соціальний захист. Зафіксовано великі масштаби внутрішнього переміщення і його затяжний характер, високі частки міжобласних переїздів та значну залежність домогосподарств від гуманітарної і державної підтримки. Початковий стрибок безробіття у 2022 році змінився поступовим зниженням до початку 2025 року, однак ринок праці залишається напруженим через мобілізацію, зовнішній відтік і структурні дисбаланси навичок. Житлова криза поглиблює витратність проживання та штовхає частину ВПО до негативних стратегій виживання. Динаміка повернень демонструє хвилеподібний профіль з помітною часткою повернень у прифронтові громади, що підвищує вимоги до доступу до базових послуг і місцевих бюджетів. Зовнішня міграція зберігає значний масштаб і разом з гендерною структурою біженців формує майбутню пропозицію праці та траєкторії відновлення. Практичний ефект забезпечує пакет взаємопов'язаних рішень. Потрібно масштабувати активні програми на

ринку праці з таргетованим перенавчанням і цифровим доступом до сервісів включно для тих, хто перебуває за кордоном. Слід розширити інфраструктуру догляду за дітьми для підвищення жіночої зайнятості та зменшити бар'єри входу на роботу для ВПО і ветеранів. Варто посилити захист прав наймачів і спростити укладання договорів оренди, розгорнути орендні субсидії та інструменти соціального житла, а також застосовувати виважені іпотечні механізми для пріоритетних груп. Координація політик зайнятості й житла з планами відбудови зменшує витрати переміщення, підтримує доходи і працевлаштування, полегшує безпечні та добровільні повернення і стабілізує місцеві економіки як у регіонах прийому, так і в регіонах походження.

Для подальших досліджень важливо деталізувати регіональні профілі попиту і пропозиції праці, відслідковувати витратність житла для різних груп ВПО та інтегрувати адміністративні реєстри з опитуваннями для точнішої оцінки ефектів міграції на бюджети громад і продуктивність.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Ash K. Who leaves and who returns? IDPs and returnees after the invasion in Ukraine. *Comparative Migration Studies*. 2025. Vol. 13, No. 1. P. 8. DOI: 10.1186/s40878-025-00488-2. URL: <https://comparativemigrationstudies.springeropen.com/articles/10.1186/s40878-025-00488-2> (дата звернення: 17.08.2025).
2. Cheromukhina O., Labour Market in Ukraine under the Influence of a Year of Full-Scale War. *Ekonomika i derzhava*. 2024. No. 3. P. 45–51. URL: https://www.researchgate.net/publication/380511459_LABOUR_MARKET_IN_UKRAINE_UNDER_THE_INFLUENCE_OF_A_YEAR_OF_FULL-SCALE_WAR (дата звернення: 17.08.2025).
3. Kutsalo O. Statistical Analysis of Regional Features in Housing Provision for Internally Displaced Persons in Ukraine. *Urban and Regional Planning*. 2025. Vol. 10, No. 3. P. 138–152. URL: <https://www.sciencepublishinggroup.com/article/10.11648/j.urp.20251003.15> (дата звернення: 17.08.2025).
4. Mishchuk H., Samoliuk N., Krol V., Vasa L. Social Integration of Internally Displaced Persons in Ukraine: Evidence from Survey Data. *Economics & Sociology*. 2024. Vol. 17, No. 2. P. 48–65. URL: https://www.economics-sociology.eu/files/4_ES%201572%20Mishchuk%20et%20al.pdf (дата звернення: 17.08.2025).
5. Міністерство соціальної політики України. *Внутрішньо переміщені особи: офіційні дані обліку*. URL: <https://old.msp.gov.ua/timeline/Vnutrishno-peremishcheni-osobi.html> (дата звернення: 17.08.2025).
6. Displacement and Return in Ukraine: Trends, Drivers and Intentions. Thematic Brief, June 2025. Київ : IOM Ukraine, 2025. URL: https://crisisresponse.iom.int/sites/g/files/tmzbd1481/files/appeal/documents/IOM_UKR_Ukraine_Displacement%20and%20Return%20Trends%2C%20Drivers%20and%20Intentions_June%202025.pdf (дата звернення: 15.08.2025).
7. Ukraine Humanitarian Needs and Response Plan 2025. Женева : OCHA, 2025. URL: <https://humanitarianaction.info/plan/1271/document/ukraine-humanitarian-needs-and-response-plan-2025/article/21-humanitarian-response-strategy-8> (дата звернення: 16.08.2025).
8. Міжнародна організація з міграції. *Ukraine Internal Displacement Report: General Population Survey. Round 20, April 2025*. Київ : IOM, 2025. 16 с. URL: https://dtm.iom.int/sites/g/files/tmzbd1461/files/reports/IOM_UKR_Internal%20Displacement%20Report_GPS%20R20_April%202025.pdf (дата звернення: 17.08.2025).
9. World Bank. *Monitoring Living Conditions in Ukraine: 2024 Update (Listening to Ukraine)*. Washington, DC : The World Bank, 2025. 11 с. URL: <https://thedocs.worldbank.org/en/doc/bf81d702093c4e7ce911cb00603d3fb9-0080012025/original/Listen-to-Ukraine-Update-2025.pdf> (дата звернення: 17.08.2025).
10. Markuts, Y.; Studennikova, I.; Mykhalyk, L.; Iierusalymov, V.; Shymanskyi, V.; Andryienko, D.; Mazepa, S.; Krukovets, D. *Ukraine Human Capital Chartbook. May 2025*. Київ : KSE Institute (Kyiv School of

Economics), 2025. 24 с. URL: <https://kse.ua/wp-content/uploads/2025/05/Ukraine-Human-Capital-Chartbook-2025.pdf> (дата звернення: 17.08.2025).

11. World Bank. *Supporting Jobs and Livelihoods in Ukraine: Policy Note*. Washington, DC: World Bank Group, 2024. URL: <https://documents.worldbank.org/en/publication/documents-reports/documentdetail/123456789012345678/supporting-jobs-and-livelihoods-in-ukraine> (дата звернення: 17.08.2025).

12. OECD. *OECD Economic Surveys: Ukraine 2025*. Paris : OECD Publishing, 2025. 129 с. URL: https://www.oecd.org/content/dam/oecd/en/publications/reports/2025/05/oecd-economic-surveys-ukraine-2025_0bb82ef9/940cee85-en.pdf (дата звернення: 17.08.2025).

13. Україна. Четверта швидка оцінка збитків та потреб (RDNA4): лютий 2025. Вашингтон, DC : Світовий банк; Брюссель : Європейська Комісія; Нью-Йорк : ООН; Київ : Уряд України, 2025. 195 с. URL: <https://documents1.worldbank.org/curated/en/099022025114040022/pdf/P1801741ca39ec0d81b5371ff73a675a0a8.pdf> (дата звернення: 16.08.2025).

14. Міжнародна організація з міграції. *Ukraine Returns Report: General Population Survey. Round 20, April 2025*. Київ : IOM, 2025. 16 с. URL: https://dtm.iom.int/sites/g/files/tmzbd1461/files/reports/IOM_UKR_Returns_Report_GPS_R20_April_2025.pdf (дата звернення: 17.08.2025).

15. Ukraine Emergency: Three Years On – 2025 Update. Женева : UNHCR, 2025. URL: <https://www.unhcr.org/sites/default/files/2025-03/2025%2002%2015%20Ukraine%20Three%20Years%20On%202025.pdf> (дата звернення: 14.08.2025).

REFERENCES:

1. Ash K. (2025). Who leaves and who returns? IDPs and returnees after the invasion in Ukraine. *Comparative Migration Studies*, 13(1), 8. DOI: 10.1186/s40878-025-00488-2. Available at: <https://comparativemigrationstudies.springeropen.com/articles/10.1186/s40878-025-00488-2> (accessed 17.08.2025).

2. Cheromukhina O. (2024). Labour market in Ukraine under the influence of a year of full-scale war. *Ekonomika i derzhava*, (3), 45–51. Available at: https://www.researchgate.net/publication/380511459_LABOUR_MARKET_IN_UKRAINE_UNDER_THE_INFLUENCE_OF_A_YEAR_OF_FULL-SCALE_WAR (accessed 17.08.2025).

3. Kutsalo O. (2025). Statistical analysis of regional features in housing provision for internally displaced persons in Ukraine. *Urban and Regional Planning*, 10(3), 138–152. Available at: <https://www.sciencepublishinggroup.com/article/10.11648/j.urp.20251003.15> (accessed 17.08.2025).

4. Mishchuk H., Samoliuk N., Krol V., Vasa L. (2024). Social integration of internally displaced persons in Ukraine: Evidence from survey data. *Economics & Sociology*, 17(2), 48–65. Available at: https://www.economics-sociology.eu/files/4_ES%201572%20Mishchuk%20et%20al.pdf (accessed 17.08.2025).

5. Ministry of Social Policy of Ukraine. (2025). *Internally Displaced Persons: Official Registration Data*. Available at: <https://old.msp.gov.ua/timeline/Vnutrishno-peremishcheni-osobi.html> (accessed 17.08.2025).

6. International Organization for Migration (IOM). (2025). *Displacement and Return in Ukraine: Trends, Drivers and Intentions. Thematic Brief, June 2025*. Kyiv: IOM Ukraine. Available at: https://crisisresponse.iom.int/sites/g/files/tmzbd1481/files/appeal/documents/IOM_UKR_Ukraine_Displacement%20and%20Return%20Trends%2C%20Drivers%20and%20Intentions_June%202025.pdf (accessed 15.08.2025).

7. United Nations Office for the Coordination of Humanitarian Affairs (OCHA). (2025). *Ukraine Humanitarian Needs and Response Plan 2025*. Geneva: OCHA. Available at: <https://humanitarianaction.info/plan/1271/document/ukraine-humanitarian-needs-and-response-plan-2025/article/21-humanitarian-response-strategy-8> (accessed 16.08.2025).

8. International Organization for Migration (IOM). (2025). *Ukraine Internal Displacement Report: General Population Survey. Round 20, April 2025*. Kyiv: IOM. 16 p. Available at: https://dtm.iom.int/sites/g/files/tmzbd1461/files/reports/IOM_UKR_Internal%20Displacement%20Report_GPS%20R20_April%202025.pdf (accessed 17.08.2025).

9. World Bank. (2025). *Monitoring Living Conditions in Ukraine: 2024 Update (Listening to Ukraine)*. Washington, DC: The World Bank. 11 p. Available at: <https://thedocs.worldbank.org/en/doc/bf81d702093c4e7ce911cb00603d3fb9-0080012025/original/Listen-to-Ukraine-Update-2025.pdf> (accessed 17.08.2025).

10. Markuts, Y., Studennikova, I., Mykhalyk, L., Ilerusalymov, V., Shymanskyi, V., Andryienko, D., Mazepa, S., & Krukovets, D. (2025). *Ukraine Human Capital Chartbook. May 2025*. Kyiv: KSE Institute (Kyiv School of Economics). 24 p. Available at: <https://kse.ua/wp-content/uploads/2025/05/Ukraine-Human-Capital-Chartbook-2025.pdf> (accessed 17.08.2025).

11. World Bank. (2024). *Supporting jobs and livelihoods in Ukraine: Policy note*. Washington, DC: World Bank Group. Available at: <https://documents.worldbank.org/en/publication/documents-reports/documentdetail/123456789012345678/supporting-jobs-and-livelihoods-in-ukraine> (accessed 17.08.2025).

12. Organisation for Economic Co-operation and Development (OECD). (2025). *OECD Economic Surveys: Ukraine 2025*. Paris: OECD Publishing. 129 p. Available at: https://www.oecd.org/content/dam/oecd/en/publications/reports/2025/05/oecd-economic-surveys-ukraine-2025_0bb82ef9/940cee85-en.pdf (accessed 17.08.2025).
13. World Bank; Government of Ukraine; European Commission; United Nations. (2025). *Ukraine Rapid Damage and Needs Assessment (RDNA4): February 2022 – December 2024*. Washington, DC: World Bank; Brussels: European Commission; New York: United Nations; Kyiv: Government of Ukraine. 195 p. Available at: <https://documents1.worldbank.org/curated/en/099022025114040022/pdf/P1801741ca39ec0d81b5371ff73a675a0a8.pdf> (accessed 16.08.2025).
14. International Organization for Migration (IOM). (2025). *Ukraine Returns Report: General Population Survey. Round 20, April 2025*. Kyiv: IOM. 16 p. Available at: https://dtm.iom.int/sites/g/files/tmzbd1461/files/reports/IOM_UKR_Returns_Report_GPS_R20_April_2025.pdf (accessed 17.08.2025).
15. United Nations High Commissioner for Refugees (UNHCR). (2025). *Ukraine Emergency: Three Years On – 2025 Update*. Geneva: UNHCR. Available at: <https://www.unhcr.org/sites/default/files/2025-03/2025%2002%2015%20Ukraine%20Three%20Years%20On%202025.pdf> (accessed 14.08.2025).